

2.5.2022

Pohjois-Savon kaupungit ja kunnat
Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta
Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstö
Media

TIEDOTE TYÖTUOMIOISTUIMEN ANTAMASTA TUOMIOSTA KOSKIEN KUOPION KAUPUNGIN / POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOKSEN VARALLAOLOKÄSITTELYÄ

Työtuomioistuin on antanut 2.5.2022 tuomion (Dnro R 166/17) koskien Kuopion kaupungin, Pohjois-Savon pelastuslaitoksen varallaolokäsittelyä.

TAUSTAA

Korkein oikeus (KKO) on 25.6.2015 antamassaan ennakkopäätöksessä (KKO:2015:48) ottanut kantaa Varsinais-Suomessa toimineen palomiehen varallaoloon ja sen korvattavuuteen. Korkein oikeus oli tuolloin päätöksessään todennut, että varallaolo tulee lukea työajaksi, jos työntekijä on tällöin tosiasiallisesti samalla tavalla työhön sidottu kuin varsinaisia työtehtäviä suorittaessaan. KKO oli todennut, että valmiusajan pituus on keskeinen lähtökohta arvioitaessa työntekijän sidonnaisuutta työhönsä. Kyseisessä tapauksessa palomiehellä oli ollut viiden minuutin kirjattu lähtöaikavaatimus. Korkein oikeus oli todennut, että mitä pidempi valmiusaika on, sitä enemmän arvioinnissa on syytä kiinnittää huomiota myös muihin seikkoihin.

Korkeimman oikeuden antamasta ratkaisusta lähtien useisiin Suomen kaupunkeihin ja pelastuslaitoksiin on saapunut lukuisia varallaolovaatimuksia, joissa varallaoloa tehneet henkilöt vaativat, että heidän tekemänsä varallaoloaika tulisi katsoa korkeimman oikeuden tuomioon viitaten myös työajaksi. Myös Kuopion kaupungille / Pohjois-Savon pelastuslaitokselle on saapunut lukuisia varallaolovaatimuksia. Yhteensä varallaolovaatimuksia on saapunut 137 henkilöltä. Kaikki vaatimusten esittäjät eivät ole esittäneet euromääräistä vaatimusta ja Pohjois-Savon pelastuslaitos on arvioinut, että kokonaisvaatimussumma on tällä hetkellä noin 30.000.000 euroa.

Pelastuslaitosten sopimukset varallaolosta ovat erilaisia ja varallaolokanteita on tulkittu eri oikeusasteissa pelastustoimen vastuukunta/pelastuslaitos kerrallaan tapauskohtaisesti. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoiminnan lähtövalmius maakunnan päiväpaloasemilla on organisoitu virka-ajan ulkopuolella henkilöstön varallaolajärjestelmällä. Varallaolijoita on ollut pelastusasemalla 1-3 henkilöä kerrallaan. Varallaolijoiden lisäksi hälytystehtävien hoitamiseen on osallistunut henkilöstöä ilman varallaoloa. Kuopion kaupungin/Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstön varallaolon palvelussuhteen ehtoina on sovellettu kunnallista yleistä virka- ja työehtosopimusta sekä erillistä Kuopion kaupungin ja henkilöstöjärjestöjen edustajien kanssa tehtyä 6.2.2004 voimaan tullutta ja edelleen voimassa olevaa paikallista virka- ja työehtosopimusta. Paikallisessa sopimuksessa on todettu muun muassa seuraavaa: ”Kyseessä on vapaamuotoinen varallaolo. Varallaolijan tulee olla välittömästi tavoitettavissa matkapuhelimessa tai muulla viestivälineellä. Hänellä on oikeus liikkua lähtövalmiina taajaman läheisyydessä. Varallaolo korvataan vuoden 2004 alusta lukien 35 % mukaan ja vuoden 2005 alusta lukien 37 % mukaan. Vuoden 2006 alusta lukien viikonlopun varallaolo ja arkipyhän varallaolo korvataan

2.5.2022

40 % mukaan. Varallaolo koskettaa vain kiireellistä pelastustoimintaa, valmiuden ylläpitoa tai vastaavaa. Varallaolossa olevien henkilöiden ei tarvitse tehdä hallinnollisia töitä paloasemilla.”

Kuopion kaupungin / Pohjois-Savon pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan kyseessä on ollut KVTES III luvun 5 §:n ”varallaoloaika” mukaista toimintaa: ”Varallaololla tarkoitetaan sitä, että viranhaltijan/työntekijän on oltava tavoitettavissa niin, että hänet voidaan tarvittaessa kutsua työhön. Varallaoloksi ei katsota velvollisuutta olla työpaikalla työvalmiudessa paitsi silloin, kun viranhaltijalle/työntekijälle on annettu lupa olla varalla valintansa mukaan joko työpaikalla tai määrätyn ehdoin sen ulkopuolella. Varallaoloaikaa ei lueta työaikaan. Varallaoloajan pituus ja varallaolon toistuvuus eivät saa haitata kohtuuttomasti viranhaltijan/työntekijän vapaa-ajan käyttöä. Viranhaltijalla varallaolovelvollisuus perustuu sopimuksen tai määräykseen ja työntekijällä sopimukseen.”

Kuopion kaupungin / Pohjois-Savon pelastuslaitoksen maksama varallaolokorvaus on ollut korkeampi kuin mitä työ- ja virkaehtosopimus olisi edellyttänyt varallaolon maksamisesta. Lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitoksella ei ole määriteltä varallaolijoille lähtövalmiusaikaa eikä työnantaja ole seurannut varallaolijan hälytystehtävälle saapumiseen kulunutta aikaa. Hälytysten määrä varallaoloaikana on ollut keskimäärin hyvin vähäistä.

TYÖTUOMIOISTUIMEN ANTAMA VÄLITUOMIO (Dnro R 166/17)

Työtuomioistuimen antaman tuomion (2.5.2022) kanne on asetettu vireille 22.12.2017. Asian käsittelyyn liittyen pidettiin valmisteluistunnot 23.4 ja 25.4.2019 sekä jatkettu valmisteluistunto 15.8.2019. Välituomion käsittely 15.10, 16.10 ja 30.10.2019. Välituomio asiasta annettiin 3.6.2021.

Välituomiossa työtuomistuin on vahvistanut viiden henkilön osalta varallaolon työajaksi. Työtuomioistuin hylkäsi samaisella päätöksellä kahdeksan henkilön osalta varallaolovaatimukset. Kaikilla 13 henkilöllä on ollut samat työ- ja virkaehtosopimuksen sekä paikallisen virka- ja työehtosopimuksen mukaiset ohjeet varallaolon tekemiseen.

TYÖTUOMIOISTUIMEN ANTAMA TUOMIOLAUSELMA (Dnro R 166/17)

Korvausten määrää koskevan asian pääkäsittely on pidetty 17.3.2022.

Työtuomioistuimen antaman tuomiolauselman mukaisesti, työtuomioistuin velvoittaa Kuopion kaupungin / Pohjois-Savon pelastuslaitoksen maksamaan kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaisia palkkasaatavia viiden henkilön osalta n. 1,25 miljoonaa euroa viivästyskorkoineen.

Työtuomioistuimessa on /on ollut käsittelyssä useita vastaavia vaatimuksia. Hiljattain työtuomioistuin on antanut ratkaisunsa myös Tampereen kaupungin/Pirkanmaan pelastuslaitoksen ja Kajaanin kaupungin/Kainuun pelastuslaitoksen joidenkin palomiesten varallaolovaatimuksiin, ja päätösten mukaan työtuomistuin on velvoittanut myös Tampereen kaupunkia/Pirkanmaan pelastuslaitosta sekä Kajaanin kaupunkia/Kainuun pelastuslaitosta maksamaan palkkasaatavia viivästyskorkoineen.

2.5.2022

TOIMENPITEET

Pohjois-Savon pelastuslaitos käynnistää välittömästi työtuomioistuimen päätöksen johdosta tarvittavien toimenpiteiden valmistelutehtävät. Osana toimenpiteitä Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta on jo hyväksynyt 24.11.2021 toimintamallin, jossa pelastustoiminnan toimintavalmiuden rungon muodostavat nykyisten viiden 24/7-pelastusaseman lisäksi perustettavat seitsemän (Kiuruvesi, Nilsia, Lapinlahti, Keitele, Leppävirta, Suonenjoki, Riistavesi) 24/7 välittömän lähtövalmiuden pelastusasemaa. Lisäksi toimintaa tukee vapaamuotoinen 30 minuutin varallaolojärjestelmä. Pohjois-Savon pelastuslaitos on valmistellut muutostalousarvion 2022, jonka Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta on jo osaltaan hyväksynyt. Muutostalousarvio on etenemässä Kuopion kaupunginhallituksen ja Kuopion kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi. Muutostalousarvio pitää sisällään uusien virkojen perustamiseen liittyvät henkilöstökustannukset, jotta seitsemän uutta ympärivuorokautista pelastusasemaa voidaan käynnistää ja varallaolon määrää huomattavasti vähentää. Varallaolo on tarkoitus muuttaa 24/7 -toimintaa tukevaksi ja täydentäväksi.

Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta käsittelee työtuomioistuimen antamaa päätöstä kokouksessaan 25.5.2022 ja tekee tarvittavat ratkaisut päätöksen sisällöstä.

Pohjois-Savon kuntien edustajille järjestetään lähiaikoina asiaa käsittelevä kuntatilaisuus.

Lisätietoja:

Pelastusjohtaja Jukka Koponen, p. 044 718 8101
Henkilöstöjohtaja Terttu Ruotsalainen, p. 044 718 3100

Kuopiossa 2.5.2022

Jukka Koponen
pelastusjohtaja

Terttu Ruotsalainen
henkilöstöjohtaja